

บทที่ ๘ พระนางอิสซาเบลลาที่ ๒

เค้าโครงเรื่อง

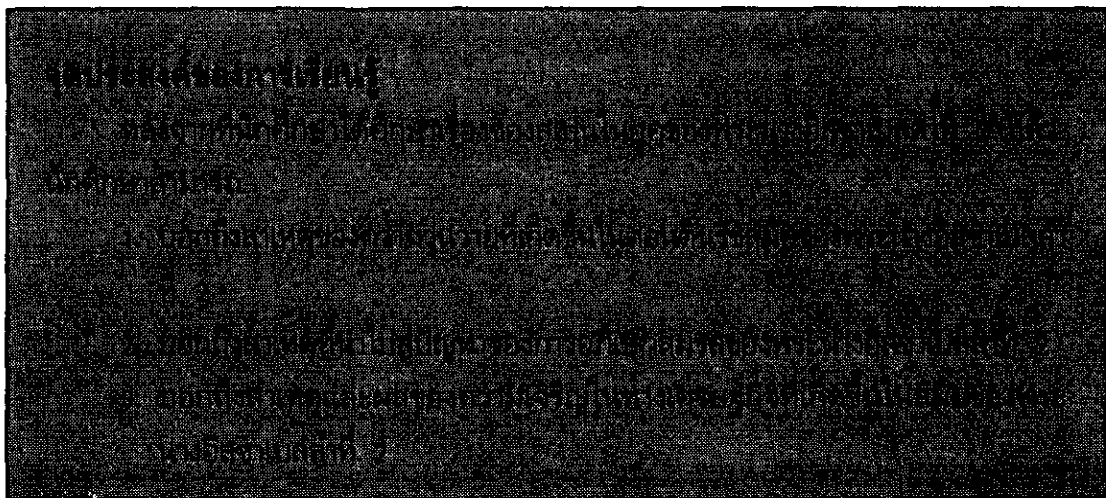
1. ความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในตอนต้นรัชสมัยของพระนางอิสซาเบลลาที่ ๒
2. การอภิเษกสมรสของพระนางอิสซาเบลลาที่ ๒
3. เศรษฐกิจในสมัยของพระนางอิสซาเบลลาที่ ๒
4. การเมืองระหว่างประเทศในตอนปลายรัชสมัยของพระนางอิสซาเบลลาที่ ๒
5. การขับพระนางอิสซาเบลลาที่ ๒ ออกจากราชบัลลังก์ในปี ค.ศ. 1868

สาระสำคัญ

1. ปัญหาความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในตอนต้นรัชสมัยของพระราชินีอิสซาเบลลาที่ ๒ มีสาเหตุมาจากการต่อต้านพระราชินีอิสซาเบลลาที่ ๒ โดยขบวนการคาร์ลิส ซึ่งเป็นกลุ่มสนับสนุนเจ้าชายคาร์ลอสที่ขึ้นเป็นกษัตริย์สเปน มีผลให้ชาติมหาอำนาจต้องเข้ามาแทรกแซงเพื่อยุติความวุ่นวายที่เกิดขึ้น พรรคการเมืองภายในสเปนเองก็ได้เริ่มเกิดความแตกแยกโดยแต่ละฝ่ายจะมีราชสำนักและนายทหารเป็นผู้ให้การสนับสนุน มีการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาใช้ใหม่ถึงสองฉบับเพื่อการประนีประนอมระหว่างฝ่ายอนุรักษ์นิยมกับฝ่ายเสรีนิยม และในที่สุดขบวนการคาร์ลิสก็ถูกปราบปรามลงได้สำเร็จ ปัญหาที่สเปนจะต้องเผชิญต่อไปคือการต่อสู้ในระหว่างพรรคการเมืองและการเข้าแทรกแซงทางการเมืองของกลุ่มทหารโดยใช้วิธีการปฏิวัติ
2. การอภิเษกสมรสของพระราชินีอิสซาเบลลาที่ ๒ ได้ก่อให้เกิดปัญหาที่ตามมาต่อทั้งสเปนและประเทศอื่น ๆ ในยุโรป ทั้งนี้เพราะความต้องการที่แตกต่างกันของแต่ละฝ่ายซึ่งต้องการให้ผู้ที่ตนเองสนับสนุนได้รับการคัดเลือกให้เป็นคู่อภิเษกสมรสขององค์ราชินีสเปน และถึงแม้ว่าเจ้าชายฟรังซิสโก เดอ อาซิส ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากฝรั่งเศสจะเป็นผู้ที่โชคดีที่ได้รับการคัดเลือก แต่การคัดเลือกดังกล่าวก็ไม่ได้เป็นไปตามความต้องการของพระนางอิสซาเบลลาที่ ๒ ซึ่ง

จะมีผลต่อมาทำให้ชีวิตสมรสของบุคคลทั้งสองเป็นไปอย่างไม่ราบรื่น

3. ถึงแม้การเมืองภายในสเปนจะเกิดความสับสนวุ่นวายแต่เศรษฐกิจของสเปนกลับเฟื่องฟูขึ้น รัฐบาลพยายามปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคขัดขวางความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้นักลงทุนจากต่างชาติเข้ามาลงทุนในสเปน ความเจริญทั้งทางด้านเกษตรและอุตสาหกรรมในยุคนี้จะอยู่ภายใต้การควบคุมของกลุ่มชนชั้นกลางเสรีนิยม ซึ่งมักจะแสดงออกในแนวความคิดแบบเสรีนิยมและต้องการให้มีการตั้งกำแพงภาษีเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มผลกระทบของความเจริญทางด้านเศรษฐกิจคือ การรวมกำลังกันของกลุ่มกรรมกรและได้มีการประกาศนัดหยุดงานขึ้นเป็นครั้งแรกในเขตอุตสาหกรรมในคาตาลันเนีย
4. ปัญหาการเมืองระหว่างประเทศในตอนปลายรัชสมัยของพระนางอิสซาเบลลาที่ 2 มีผลให้สเปนต้องเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาในมออคโค ซานโตโดมิงโก เม็กซิโก และเปรู โดยมีชาติมหาอำนาจเข้ามาแทรกแซงในปัญหาที่เกิดขึ้น
5. การขับไล่พระนางอิสซาเบลลาที่ 2 ออกจากบัลลังก์ในปี ค.ศ. 1868 มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างพรรคอนุรักษนิยมกับพรรคเสรีนิยม มีผลให้พระนางอิสซาเบลลาที่ 2 ต้องเข้าไปแทรกแซงในทางการเมือง และพรรคการเมืองที่แพ้การเลือกตั้งก็มักจะหันมาขอการสนับสนุนจากฝ่ายทหาร ดังนั้นการปฏิวัติโดยทหาร (Pronunciamiento) จึงได้กลายมาเป็นเครื่องมือทางการเมืองของสเปนในยุคนี้

4. บอกลักษณะของปัญหาทางการเมืองระหว่างประเทศในตอนที่ปลายรัชสมัย
ของพระนางอิสซาเบลลาที่ 2
5. บอกลักษณะของการขับพระนางอิสซาเบลลาที่ 2 ออกจากราชบัลลังก์ ในปี ค.ศ.
1868

ความนำ

การศึกษาเรื่องราวของพระนางอิสซาเบลลาที่ 2 เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้ถึงประวัติศาสตร์สเปนในสมัยของพระราชินีอิสซาเบลลาที่ 2 การต่อต้านการขึ้นครองบัลลังก์ของพระราชินีอิสซาเบลลาที่ 2 โดยขบวนการคาร์ลิส รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1837 ความแตกแยกของกลุ่มเสรีนิยมจนกลายมาเป็นพรรคการเมือง 2 พรรคซึ่งแย่งชิงอำนาจกันขึ้นปกครองสเปน ปัญหาเรื่องการอภิเษกสมรสของพระราชินีอิสซาเบลลาที่ 2 ผลกระทบของการปฏิวัติฝรั่งเศสปี ค.ศ. 1848 ต่อประเทศสเปน การนัดหยุดงานครั้งแรกในประวัติศาสตร์สเปน การปกครองแบบเผด็จการ การขยายตัวทางเศรษฐกิจและพรรคการเมืองที่เกิดขึ้นใหม่ ปัญหาการเมืองระหว่างประเทศและการเมืองช่วงสุดท้ายแห่งรัชสมัยของพระราชินีอิสซาเบลลาที่ 2 ซึ่งจะเป็นสาเหตุให้พระองค์ถูกขับออกจากบัลลังก์ในปี ค.ศ. 1868

พระนางอิสซาเบลลาที่ 2 (ค.ศ. 1830-1904)

ในวันที่ 24 ตุลาคม ค.ศ. 1833 พระราชธิดาซึ่งมีพระชนมายุ 3 พระชันษาของพระเจ้าเฟอร์ดินานด์ที่ 7 ได้รับการสถาปนาแต่งตั้งขึ้นเป็นพระราชินีอิสซาเบลลาที่ 2 ราชีนีแห่งสเปน โดยมีพระนางมาเรีย คริสตินา พระราชมารดาดำรงตำแหน่งเป็นองค์ผู้สำเร็จราชการ การขึ้นครองราชย์ของพระนางอิสซาเบลลาที่ 2 ได้ก่อให้เกิดสงครามกลางเมืองขึ้นโดยขบวนการคาร์ลิส (Carlists) เพื่อสถาปนาเจ้าชายคาร์ลอสขึ้นเป็นกษัตริย์สเปน สงครามกลางเมืองในระยะแรกกินเวลาถึง 7 ปี ส่วนใหญ่จะกระทำกันในเขตจังหวัดนาวาร์ คาตาลเนีย และวาเลนเซีย¹

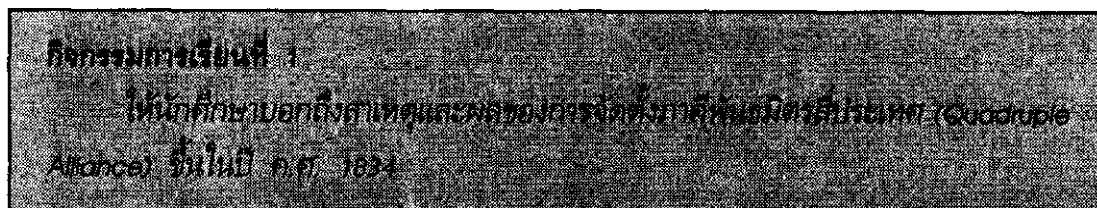
ผลกระทบที่มีต่อการเมืองระหว่างประเทศ

การขึ้นครองบัลลังก์ของพระนางอิสซาเบลลาที่ 2 ยังส่งผลกระทบต่อการเมืองระหว่างประเทศโดยอังกฤษกับฝรั่งเศสยอมรับในสถานภาพของพระราชินีอิสซาเบลลาที่ 2 ออสเตรีย ปรุสเซีย และรัสเซีย ได้วางตัวเป็นกลาง ชาร์ดิเนียและอาณาจักรซิซิลี (Kingdom of the two Sicilies) รับรองสถานภาพของเจ้าชายคาร์ลอสในฐานะกษัตริย์แห่งสเปน ส่วนองค์สันตะปาปาทรงประกาศไม่ยอมรับในสถานภาพของพระราชินีอิสซาเบลลาที่ 2

ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1834 สเปนได้ร่วมเป็นภาคีพันธมิตร 4 ประเทศ (Quadruple Alliance) ซึ่งประกอบไปด้วย สเปน ปอร์ตุเกส อังกฤษ และฝรั่งเศส รัฐบาลปอร์ตุเกสตกลงที่จะเนรเทศเจ้าชายคาร์ลอสออกจากปอร์ตุเกส ส่วนรัฐบาลสเปนสัญญาว่าจะช่วยปราบปรามการกบฏของเจ้าชายมิเกล (Miguel) ซึ่งพยายามชิงบัลลังก์จากพระนางมาเรีย เดอ ลา กลอเรีย

¹Pierre Vilar, *Spain : A Brief History* (Oxford : Pergamon Press, 1977), p. 59.

(María de la Gloria) ราชีนีผู้ทรงพระเยาว์ของปอร์ตุเกส อังกฤษกับฝรั่งเศสได้เสนอช่วยปราบปรามการกบฏที่เกิดขึ้นทั้งในสเปนและปอร์ตุเกส ผลจากความร่วมมือของกลุ่มภาคีพันธมิตรทำให้เจ้าชายมิเกล ขอบอกเพิกถอนการอ้างสิทธิ์เพื่อครองบัลลังก์ปอร์ตุเกส ส่วนเจ้าชายคาร์ลอสผู้ไม่ยอมแพ้ได้ถูกจับตัวส่งไปกักขังที่ประเทศอังกฤษ ต่อมาในเดือนกรกฎาคมพระองค์ก็เสด็จหนีกลับไปสเปนได้สำเร็จ

การปราบปรามขบวนการคาร์ลิส

สงครามกลางเมืองทำให้สเปนต้องประสบปัญหาทางการเงินและรัฐบาลต้องประกาศเพิ่มกำลังพลเพื่อจะใช้ในการปราบปรามพวกคาร์ลิส ฝรั่งเศสได้เสนอเงินกู้แก่สเปนถึง 200 ล้านรีลล์ ทำให้รัฐบาลสเปนสามารถก่อตั้งกองกำลังแห่งชาติขึ้นได้ในเวลาต่อมา รัฐบาลสเปนยังใช้วิธีการหาเงินโดยการปราบปรามและยึดทรัพย์สินจากวัดและพวกพระที่เข้าร่วมกับขบวนการคาร์ลิส

ศัตรูที่สำคัญของขบวนการคาร์ลิสได้แก่ พวกเสรีนิยม สงครามกลางเมืองทำให้พวกเสรีนิยมมีโอกาสเข้าไปสร้างฐานอำนาจในคณะรัฐบาล พวกคาร์ลิสคิดว่าพวกเสรีนิยมคือพวกที่ต่อต้านอำนาจทางการเมืองของพวกพระและต่อต้านอภิสิทธิ์ของวัดแม้พวกเสรีนิยมจะเป็นคาทอลิกก็ตาม อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มเสรีนิยมในปี ค.ศ. 1820 ทำให้พวกเสรีนิยมเกิดการแตกแยกออกมาเป็นพรรคการเมือง 2 พรรค คือ

1. **พรรคโมเดราดอส** (Moderados หรือ Morerates) คือพรรคที่มีความคิดเห็นไม่รุนแรงทางการเมือง ส่วนใหญ่จะเป็นพวกพ่อค้าและนักอุตสาหกรรมตามเมืองใหญ่ ๆ พวกนี้มีความคิดว่าลัทธิเสรีนิยมจะเป็นสิ่งที่ประกันเสรีภาพของประชาชน ลบล้างอภิสิทธิ์ของพวกพระและขุนนาง รวมทั้งการให้ความคุ้มครองแก่ทรัพย์สินของคนส่วนใหญ่ พรรคโมเดราดอสกลัวความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นจากระบอบประชาธิปไตย และสนับสนุนการปกครองในระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ

2. **พรรคโปรก्रेसิสต์ส** (Progresistas หรือ Progressionists) คือพวกเสรีนิยมหัวรุนแรงที่

ยึดมั่นในรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1812 ซึ่งเปิดโอกาสให้ชนทุกชั้นมีสิทธิเสมอภาคและจำกัดสิทธิขององค์พระมหากษัตริย์

ต่อมาพรรคการเมืองทั้งสองพรรคก็เริ่มมีความคิดเห็นไม่ลงรอยกันเมื่อรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1812 เริ่มถูกวิจารณ์ว่าไม่เหมาะสมต่อกาลเวลาและสถานการณ์รอบด้าน ดังนั้น จึงมีความคิดที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ ซึ่งความคิดดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในระหว่างพรรคการเมืองทั้ง 2 พรรค อย่างไรก็ตาม ในระยะที่เกิดสงครามกลางเมืองขึ้นนี้พรรคการเมืองทั้ง 2 พรรคได้ผลัดกันขึ้นมาเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาล

The Royal Statute of 1834

พระนางมาเรีย คริสตินา ในฐานะขององค์ผู้สำเร็จราชการ รู้ถึงสถานการณ์ดีว่าพวกเสรีนิยมไม่สามารถที่จะให้การคุ้มครองแก่พระราชบิดาของพระองค์จากความก้าวร้าวของขบวนการคาร์ลิส และพระองค์ยังทรงไม่ต้องการให้พระราชินีอิสซาเบลลาเป็นราชินีที่อยู่ภายใต้การปกครองในระบอบรัฐธรรมนูญตามข้อเรียกร้องของพรรคโปรเกซิส์ตัส ดังนั้น ในระหว่างปี ค.ศ. 1833-1840 พระองค์จึงทรงสนับสนุนพรรคโมเดอราดอสให้ต่อสู้ทางการเมืองกับพรรคโปรเกซิส์ตัส ในปี ค.ศ. 1834 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ The Royal Statute โดยรัฐบาลโมเดอราดอส ซึ่งจะเป็นการสร้างการเป็นพันธมิตรกันระหว่างพรรคโมเดอราดอสกับสถาบันพระมหากษัตริย์ และสร้างระบบสภาผู้แทนราษฎรขึ้นภายในสเปน ซึ่งจะผูกพันกับการที่ประชาชนส่วนใหญ่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองและเปิดโอกาสให้สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นผู้กำหนดกลไกในการทำงานของรัฐสภา พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวยังมีวัตถุประสงค์ที่จะป้องกันไม่ให้เกิดการปฏิวัติดังเช่นที่เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1820 พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังได้สถาปนารูปแบบของการปกครองในระบอบกษัตริย์ที่มีอำนาจทางการเมืองไม่มากจนเกินไป²

²The New Encyclopedia Britannica, Vol. 17 (1981), 437.

การต่อสู้แย่งชิงอำนาจกันระหว่างฝ่ายเสรีนิยม

เมื่อ **เมนดิซาบาล** (Juan Alvarez Y Mendizabal) สมาชิกพรรคโปรเกรสอิสต์สเชื้อสายยิวผู้มีความเชี่ยวชาญทางการคลังขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี เขาได้เสนอแก้ไขปัญหาทางการคลัง โดยการไม่เพิ่มภาษีและไม่กู้เงินเพิ่มเพื่อหาเงินมาใช้ปราบปรามพวกคาร์ลิส วิธีการของเมนดิซาบาลคือการยึดทรัพย์สินจากวัดซึ่งร่วมมือกับพวกคาร์ลิสออกมาขายทอดตลาด แต่รายรับที่ได้มายังไม่พอกับรายจ่าย ปรากฏว่าการกระทำของเมนดิซาบาลกลับทำให้พรรคพวกของเขาเองได้รับผลประโยชน์ จนทำให้เขาต้องเสียอำนาจให้แก่ **ออสตูดิซ** (Francisco Istudiz) อดีตผู้ร่วมงานผู้สังกัดพรรคโมเดราตอส ดังนั้น จึงทำให้พรรคโปรเกรสอิสต์สก่อการปฏิวัติจนกระทั่ง **กาลาทราวา** (Jose Calatrava) ผู้นำพรรคโปรเกรสอิสต์สได้ขึ้นมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในระหว่างที่เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในกลุ่มเสรีนิยมอยู่นั้นสงครามกลางเมืองระหว่างฝ่ายรัฐบาลและกลุ่มคาร์ลิสก็ยังคงดำเนินอยู่

รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1837

ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1837 ได้มีการเปิดประชุมสภาคอร์เตสขึ้นเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1812 โดยรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ได้ประกาศใช้ในปี ค.ศ. 1837 เป็นผลงานของพรรคโปรเกรสอิสต์ส สารสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1837 จะมีเนื้อหาที่ไม่รุนแรงทางการเมือง และมีลักษณะเป็นอนุรักษนิยมประชาธิปไตยโดยความพยายามที่จะดึงเอาศรัทธาที่มีต่อศาสนานิกายคาทอลิกให้มาอยู่ภายใต้การสั่งสอนของชาวสเปน รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ยังมุ่งที่จะคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลแต่ก็ยังคงรักษาระบบตรวจสอบและดุลยภาพ (Checks and Balances) โดยสภาคอร์เตสกับพระมหากษัตริย์จะเป็นผู้ร่วมกันร่างกฎหมายโดยพระมหากษัตริย์จะเป็นผู้ใช้กฎหมาย สภาคอร์เตสจะประกอบไปด้วย 2 สภาคือ วุฒิสภา (Senate) และสภาผู้แทนราษฎร (Congress of Deputies) โดยวุฒิสภาจะได้รับการแต่งตั้งมาจากองค์พระมหากษัตริย์มีจำนวน 3 ใน 5 ของจำนวนสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะใช้สัดส่วน 1 ต่อจำนวนประชากร 50,000 คน สมาชิกวุฒิสภาจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปี ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีวาระการดำรงตำแหน่ง 3 ปี ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละครั้งวุฒิสมาชิกจะต้องลาออกจากตำแหน่งจำนวน 1 ใน 3 ตามความอาวุโส สถาบันพระมหากษัตริย์จะเป็นที่เคารพและละเมิดมิได้ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้แต่งตั้งคณะรัฐมนตรี ผู้หญิงสามารถขึ้นดำรงตำแหน่งกษัตริย์ได้ในกรณีที่ไม่มีทายาทที่เป็นชายในการสืบราชสมบัติ³

³Rhea Marsh Smith, *Spain : A Modern History* (Michigan : The University of Michigan Press, 1965), p. 318.

การเจรจาสงบศึกระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับขบวนการคาร์ลิสต์

บุคคลที่มีบทบาทเด่นในการนำทัพรัฐบาลเข้าต่อสู้กับขบวนการคาร์ลิสต์ได้แก่ **นายพล แอสพาร์เตโร** (Baldomero Espartero) สมาชิกพรรคโปรกิซีสต์ส ทางฝ่ายขบวนการคาร์ลิสต์เริ่มอ่อนกำลังลงเพราะความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม ทั้งยังขาดกำลังพลและขาดการสนับสนุนจากต่างชาติ ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1838 **นายพลมารโต** (Rafael Maroto) แม่ทัพฝ่ายขบวนการคาร์ลิสต์เกิดความขัดแย้งกับเจ้าชายคาร์ลอส จึงขอเจรจาสงบศึกกับนายพลแอสพาร์เตโร ที่เมืองเวอร์การา (Vergara) ภายใต้เงื่อนไขตามข้อตกลงสงบศึกที่เมืองเวอร์การา นายพลแอสพาร์เตโรเห็นพ้องที่จะให้มีการเปิดสภาเพื่อรับรองสถานภาพทหารของขบวนการคาร์ลิสต์ที่จะได้รับยศและกลับเข้ารับราชการในกองทัพสเปน ในขณะที่เดียวกันทหารของขบวนการคาร์ลิสต์จะต้องยอมรับในสถานภาพของพระนางอิสซาเบลลาที่ 2 ในฐานะราชินีแห่งสเปน ยอมรับในสถานภาพของพระนางมาเรีย คริสตินา ในฐานะขององค์ผู้สำเร็จราชการและยอมรับในรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1837 ฝ่ายเจ้าชายคาร์ลอสเมื่อขาดกำลังสนับสนุนพระองค์จึงเสด็จลี้ภัยไปยังฝรั่งเศส จังหวัดบาสก์และนาวาร์ ซึ่งเคยเป็นฐานที่มั่นสำคัญของขบวนการคาร์ลิสต์ก็กลับเข้าสู่สภาวะปกติ นอกจากนี้ ความสงบสุขยังได้แผ่ขยายเข้าไปในกาลิเซีย แอสตูเรียส เอสเตมาดูราลา มันชา มีเพียงเมืองคาบรีรา (Cabrera) เพียงเมืองเดียวที่ยังมีการสู้รบกันอยู่

นายพลแอสพาร์เตโร

ผลจากการสงบศึกในครั้งนี้ทำให้นายพลแอสพาร์เตโร ได้รับตำแหน่ง**ดยุกแห่งลาวิกตอเรีย** (Duke of La Victoria) และได้รับการยกย่องว่าเป็นวีรบุรุษจากสงครามกลางเมืองจึงทำให้เขามีอิทธิพลเหนือรัฐบาลสเปนในเวลาต่อมา นายพลแอสพาร์เตโรเป็นผู้ที่จงรักภักดีต่อพระนางมาเรีย คริสตินา แต่องค์ผู้สำเร็จราชการได้ให้การสนับสนุนแก่พรรคโมเดอราดอส ส่วนนายพลแอสพาร์เตโรได้ประกาศตัวเป็นสมาชิกของพรรคโปรกิซีสต์ส และโดยที่พรรคทั้งสองได้ต่อสู้กันเพื่อขึ้นมาเป็นฝ่ายจัดตั้งรัฐบาล ดังนั้น เมื่อพรรคใดพรรคหนึ่งชนะการเลือกตั้งอีกพรรคหนึ่งก็มักจะไมื่อยอมรับและจะใช้การปฏิวัติเป็นเครื่องมือเพื่อล้มอำนาจของฝ่ายตรงข้าม เมื่อพรรคโปรกิซีสต์สได้รับเสียงข้างมากในสภาคอร์เตส จึงได้มีการออกกฎหมายเพื่อให้จังหวัดบาสก์และนาวาร์มีอภิสิทธิ์ในการปกครองตนเอง (Fueros) จึงทำให้จังหวัดบาสก์และนาวาร์ยอมรับรองในรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1837

การปฏิวัติในปี ค.ศ. 1840

การเลือกตั้งในปี ค.ศ. 1840 พรรคโมเดอรราตอสได้รับเสียงข้างมากจึงเป็นฝ่ายจัดตั้งรัฐบาล เมื่อมีการเปิดประชุมสภาคอร์เตสขึ้นในเดือนมีนาคม ก็ได้เกิดความขัดแย้งขึ้นในเรื่องรูปแบบของการปกครองโดยรัฐบาลพรรคโมเดอรราตอส มีนโยบายที่จะตั้งอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง (Centralization) ส่วนพรรคโปรกิซีสต์สนับสนุนให้รัฐบาลท้องถิ่นมีอำนาจในการปกครองตนเอง (Ayuntamientos) เมื่อรัฐบาลเสนอกฎหมายที่จะให้อำนาจแก่องค์พระมหากษัตริย์ในการแต่งตั้งข้าราชการไปปกครองท้องถิ่นและกฎหมายฉบับดังกล่าวก็ได้รับความเห็นชอบจากองค์ผู้สำเร็จราชการการปฏิวัติจึงเกิดขึ้นในกรุงมาดริด พระนางมาเรีย คริสตีนา ทรงเรียกนายพลเอสพาร์เตโรให้มาช่วยปราบปรามความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในกรุงมาดริด แต่นายพลเอสพาร์เตโรกลับปฏิเสธโดยอ้างว่าความวุ่นวายที่เกิดขึ้นเป็นการป้องกันการนำเอาระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์กลับมาใช้ในสเปน ดังนั้น การปฏิวัติจึงได้ขยายวงออกไปทั่วประเทศ

นายพลเอสพาร์เตโรได้เดินทางกลับไปยังกรุงมาดริดและได้จัดตั้งรัฐบาลร่วมกับคณะปฏิวัติ ต่อมาเกิดความขัดแย้งระหว่างนายพลเอสพาร์เตโรกับคณะปฏิวัติ เมื่อคณะปฏิวัติต้องการให้มีการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการคนใหม่ในขณะที่นายพลเอสพาร์เตโรต้องการให้พระนางมาเรีย คริสตีนา คงอยู่ในตำแหน่ง เมื่อรัฐบาลใหม่ประกาศยกเลิกกฎหมายที่จะส่งคนจากส่วนกลางไปปกครองท้องถิ่นและประกาศยุบสภาคอร์เตส พระนางมาเรีย คริสตีนา ซึ่งไม่พอใจต่อการกระทำของรัฐบาลใหม่จึงทรงลาออกจากตำแหน่งองค์ผู้สำเร็จราชการในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1840 และได้เสด็จไปประทับยังประเทศฝรั่งเศส การลาออกจากตำแหน่งขององค์ผู้สำเร็จราชการทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองสองพรรคเพิ่มความรุนแรงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะพรรคโมเดอรราตอสต้องตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบเป็นอย่างมากเมื่อองค์ผู้สำเร็จราชการทรงขอลาออกจากตำแหน่งภายในพรรคโปรกิซีสต์เองก็ได้เกิดความแตกแยกขึ้นเมื่อพวกหัวรุนแรงภายในพรรคบางกลุ่มต้องการให้ยกเลิกการมีวุฒิสมาชิก ขยายอำนาจของรัฐบาลปฏิวัติไปยังจังหวัดอื่น ๆ และนำเอารัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1812 กลับมาใช้ใหม่ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งต้องการจัดให้มีการปฏิรูปรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1837

การปฏิวัติในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1842

ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1841 นายพลเอสพาร์เตโร ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการ แต่เขาก็ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะถูกต่อต้านจากพรรคโมเดอรราตอส ส่วนพระนางมาเรีย คริสตีนา ยังคงดำเนินแผนการต่อต้านรัฐบาลจากประเทศฝรั่งเศส ต่อมาพระนางมาเรีย คริสตีนา ทรงคัดค้านการแต่งตั้งครูผู้ปกครองพระราชินีอิสซาเบลลว่าไม่เป็นไปตามพินัย-

กรรมของพระเจ้าเฟร์ดินานด์ที่ 7 พระนางมาเรีย คริสตีนา ทรงได้รับการสนับสนุนจาก**พระเจ้าหลุยส์ฟิลิป** ซึ่งจะมีผลทำให้นายพลกลุ่มอนุรักษนิยมก่อการปฏิวัติขึ้นในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1842 โดยได้รับความร่วมมือจากทั้งพรรคโมเดอราตอสและพรรคโปรกิสซิสต์ส การปฏิวัติในครั้งนี้ถือเป็นการปฏิวัติโดยกลุ่มทหาร (Pronunciamento) ซึ่งได้ขยายตัวไปยังจังหวัดต่าง ๆ ในสเปน ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1843 นายพลเอสพาร์เตโร ทราบข่าวว่ากรุงมาดริดถูกยึดเขาจึงได้ขอลี้ภัยไปอยู่ที่กรุงลอนดอน⁴

การประกาศการบรรลุนิติภาวะของพระนางอิสซาเบลลาที่ 2

ภายหลังจากที่นายพลเอสพาร์เตโรหมดอำนาจทั้งพรรคโมเดอราตอสและพรรคโปรกิสซิสต์สต่างก็ร่วมมือกันเพื่อปกป้องรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1837 ต่อมาก็ปรากฏรูปของพรรคการเมืองพรรคใหม่คือ**พรรคหนุ่มสเปน**ภายใต้การนำของ**กอนซาเลซ บราโว** (Gonzalez Bravo) และ**พรรคเสรีนิยม**ภายใต้การนำของ**โอลิซานา** (Salustiano Olazana) เมื่อมีการเปิดประชุมสภาคอร์ตีสขึ้นในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1843 รัฐบาลชั่วคราวได้เสนอกฎหมายประกาศการบรรลุนิติภาวะขององค์ราชินีต่อสภาซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการขัดต่อพันธกรรมของพระเจ้าเฟร์ดินานด์ที่ 7 ทั้งนี้ เพราะพระนางอิสซาเบลลาทรงมีพระชนมายุเพียง 13 พระชันษา แต่กฎหมายฉบับดังกล่าวก็ได้รับเสียงสนับสนุนอย่างท่วมท้น ภายหลังจากที่พระนางอิสซาเบลลาที่ 2 ได้กระทำพิธีสาบานตัวต่อรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1837 แล้ว รัฐบาลชั่วคราวจึงได้ขอลาออกและได้จัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นมาใหม่ ซึ่งปรากฏว่า **พรรคเสรีนิยม**ภายใต้การนำของ **โอลิซานา** ได้เป็นผู้จัดตั้งรัฐบาล ส่วนความร่วมมือกันระหว่างพรรคโมเดอราตอสกับพรรคโปรกิสซิสต์สจนสามารถขับไล่ นายพลเอสพาร์เตโรออกจากตำแหน่งก็เริ่มหมดไป ทั้งนี้ เพราะแผนการของโอลิซานาที่ไม่ต้องการเห็นความร่วมมือกันระหว่างพรรคการเมืองทั้งสอง นอกจากนี้ โอลิซานายังมีนโยบายที่จะลดอำนาจสภาคอร์ตีสเพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการทำงานของรัฐบาล เมื่อพระราชินีอิสซาเบลลาที่ 2 ทรงประกาศว่าพระองค์ถูกโอลิซานาบังคับให้ลงพระนามในการออกกฎหมายเพื่อลดอำนาจสภาคอร์ตีส จึงเป็นเหตุที่ทำให้โอลิซานาต้องหลุดออกจากตำแหน่งและหนีไปอยู่อังกฤษ

รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1845

พรรคโมเดอราตอสได้เป็นฝ่ายจัดตั้งรัฐบาลขึ้นมาใหม่จึงทำให้พรรคโปรกิสซิสต์สก่อการกบฏแต่ก็ถูกปราบปรามโดย**บราโว**หัวหน้า**พรรคหนุ่มสเปน** หลังจากนั้น บราโวจึงได้ทูลเชิญ

⁴Henry Kamen, *A Concise History of Spain* (New York : Charles Scribner's Sons, 1973), p. 129.

ให้พระนางมาเรีย คริสตินา เสด็จนิวัติกลับมายังสเปนในเดือนเมษายน ค.ศ. 1844 เมื่อพระนางมาเรีย คริสตินา กลับมายังสเปนแล้วก็ทรงใช้อิทธิพลกำจัดบราโวออกจากตำแหน่งและได้ให้ **นายพลนาร์ไวซ** (Ramon Narvaez) หัวหน้าพรรคโมเดราตอสเข้ามารับหน้าที่แทน ต่อมาได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1845 ซึ่งจะเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ออกมาเพื่อสกัดกั้นหลักการประชาธิปไตยที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1837 รัฐธรรมนูญที่ประกาศออกมาใช้ใหม่นี้ได้ก่อให้เกิดความไม่พอใจต่อพรรคโปรเกรสซิสต์เป็นอันมาก พรรคโปรเกรสซิสต์จึงได้หันไปร่วมมือกับนายพลแอสซาร์เตโรผู้ลี้ภัยอยู่ต่างประเทศทำการปฏิวัติต่อต้านรัฐบาล การปฏิวัติที่เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1845 แม้จะไม่ประสบความสำเร็จแต่ก็มีบุคคลที่มีชื่อเสียงทางการเมืองเข้ามาร่วมอยู่หลายคน อาทิเช่น เจ้าชายเฮนรี และนายพลโอดอนแนล

ปัญหาเรื่องการอภิเษกสมรสของพระนางอิสซาเบลลาที่ 2

ปัญหาเรื่องการอภิเษกสมรสของพระนางอิสซาเบลลาที่ 2 จะมีผลกระทบต่อรัฐบาลพรรคโมเดราตอส ซึ่งมีเสียงส่วนใหญ่อยู่ในสภาคาร์เตส **พระนางมาเรีย คริสตินา** ทรงต้องการให้พระราชธิดาอภิเษกสมรสกับ **เคานท์แห่งทรานาปานิ** (Count of Trapani) เจ้าชายชาวอิตาลี แต่ก็ได้รับเสียงคัดค้านจากประชาชนสเปนเพราะเคานท์แห่งทรานาปานิทรงเป็นพระอนุชาของพระนางมาเรีย คริสตินา **ประเทศออสเตรีย**ต้องการให้พระนางอิสซาเบลลาที่ 2 อภิเษกสมรสกับ **เจ้าชายชาวออสเตรีย** เพื่อจะได้ยุติข้อขัดแย้งทางราชวงศ์ที่เกิดขึ้นในสเปน **ส่วนพวกอนุรักษนิยมในสเปน**ต้องการให้พระราชธิดาอภิเษกสมรสกับ **เจ้าชายคาร์ลอส หลุยส์** (Carlos Luis, Count of Montemolin) ซึ่งเป็นพระโอรสของเจ้าชายคาร์ลอส (Don Carlos) ซึ่งได้ประกาศยกเลิกการอ้างสิทธิเหนือราชบัลลังก์สเปนไปในปี ค.ศ. 1845 และเนื่องจากการอภิเษกสมรสขององค์ราชินีสเปนได้กลายมาเป็นเรื่องที่น่านาชชาติติดตามสนใจ ดังนั้น ทั้ง **อังกฤษ** และ **ฝรั่งเศส** จึงเริ่มเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย โดย **พระเจ้าหลุยส์ ฟิลิป** ทรงต้องการให้พระนางอิสซาเบลลาที่ 2 อภิเษกสมรสกับ **เจ้าชายชาวฝรั่งเศส** ส่วน **อังกฤษ** เริ่มเข้ามาปกป้องสิทธิขององค์ราชินีสเปนโดยการเปิดโอกาสให้พระองค์จะเลือกอภิเษกสมรสกับใครก็ได้ยกเว้น **เจ้าชายชาวฝรั่งเศส** อย่างไรก็ตาม ทั้ง **อังกฤษ** และ **ฝรั่งเศส** ต่างก็ต้องการให้พระนางอิสซาเบลลาที่ 2 เลือก **เคานท์แห่งทรานาปานิ** มากกว่าผู้อื่นซึ่งจะทำให้ไม่มีผู้ใดเป็นฝ่ายได้รับผลประโยชน์และข้อเสนอดังกล่าวก็ได้รับการสนับสนุนจาก **กษัตริย์แห่งอาณาจักรซิซิลี** แต่ **นายพลนาร์ไวซ** ก็ทำให้ทั้งอังกฤษและฝรั่งเศสต้องผิดหวังเมื่อเขาไม่ประสบความสำเร็จในการเจรจาหาพันธมิตรกับเคานท์แห่งทรานาปานิ ให้มาเป็นคู่สมรสของราชินีแห่งสเปน นายพลนาร์ไวซยังทำ ความไม่พอใจพระทัยแก่พระนางมาเรีย คริสตินา โดยการปฏิเสธที่จะสนับสนุนพระราชโอรสของพระนางมาเรีย คริสตินา ซึ่งประสูติกับพระสวามีองค์ใหม่ให้ขึ้นดำรงตำแหน่งกษัตริย์แห่ง

เม็กซิโก หลังจากที่ทรงผิดหวังจากเคานท์แห่งทราพานีแล้วพระนางมาเรีย คริสตินา จึงทรงทบทวน**เจ้าชายลีโอโปล** (Leopold) แห่งราชวงศ์โคเบอร์ก (Coburg) แต่ก็ทรงได้รับการต่อต้านจากฝรั่งเศส

การหาคู่ครองให้แก่พระราชินีอิสซาเบลลาที่ 2 ต้องประสบกับปัญหาโดยตลอดจนทำให้ผู้ที่เหมาะสมที่จะขึ้นเป็นคู่ครองของพระองค์หายากยิ่งขึ้น ผู้ที่ดูจะเหมาะสมกว่าคนอื่น ๆ ในเวลานั้นก็เหลือเพียงเชื้อพระวงศ์ 2 พระองค์ซึ่งเป็นพระญาติขององค์ราชินี คนแรกได้แก่**เจ้าชายฟรังซิสโก เดอ อาซิส** (Francisco de Asis, Duke of Cadiz) ผู้เป็นพี่และ**เจ้าชายเฮนรี** (Henry, Duke of Seville) ผู้เป็นน้อง ปัญหาที่ตามมาคือ**ลอร์ดปาล์มเมอร์สตัน** (Lord Palmerston) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศของอังกฤษเคยให้การสนับสนุนแก่เจ้าชายลีโอโปล แต่ภายหลังจากที่พระองค์ถูกตัดสิทธิ์ในการเป็นคู่แข่งลอร์ดปาล์มเมอร์สตันจึงได้หันมาสนับสนุนเจ้าชายเฮนรี ผู้เป็นสมาชิกของพรรคโปรเกรสซีฟส์ จึงทำให้พรรคโมเดอราตอสทำการต่อต้านทุกวิถีทางที่จะไม่ให้อังกฤษสนับสนุนเจ้าชายเฮนรีเพราะเจ้าชายเฮนรีเคยประกาศแนวความคิดก้าวหน้า (Progressive ideas) ในปี ค.ศ. 1845 และพระองค์ยังได้ท้าทายรัฐบาลโมเดอราตอสโดยเข้าไปพัวพันกับ**การปฏิวัติที่เกิดขึ้นในกาลิเซีย** จากพฤติกรรมดังกล่าวของพระองค์จึงทำให้เจ้าชายฟรังซิสโกกลายเป็นผู้ที่น่าจะได้รับการเสนอชื่อแต่เพียงผู้เดียว ฝรั่งเศสได้เสนอให้การสนับสนุนต่อเจ้าชายฟรังซิสโกภายใต้เงื่อนไขที่**ดุ๊กแห่งมงเพนซีเยอร์** (Duke of Montpensier) พระราชโอรสของ

รูปที่ 21 พระราชินีอิสซาเบลลาที่ 2

ของพระเจ้าหลุยส์ ฟิลิป จะได้เข้าสู่พิธีอภิเษกสมรสกับ**เจ้าหญิงมาเรีย หลุยซา เฟอร์นันดา** (Maria Luisa Fernanda) ผู้เป็นพระชนนีของพระราชินีอิสซาเบลลาที่ 2 ภายหลังพิธีอภิเษกสมรสของพระราชินีและจะต้องรองกันว่าพระราชินีประสูติองค์รัชทายาทแล้วทั้งสองจึงจะสามารถทำการอภิเษกสมรสได้ ซึ่งการเจรจาในครั้งนี้นับเป็นความสำเร็จทางการทูตของฝรั่งเศส แต่พระเจ้าหลุยส์ ฟิลิปไม่ทรงรักษาสัญญาว่า โดยได้ทรงจัดพิธีอภิเษกสมรสระหว่างคู่อภิเษกสมรสระหว่างราชินีแห่งสเปนและคู่อภิเษกสมรสไปพร้อมกันในปี ค.ศ. 1846 ทำให้ฝรั่งเศสต้องมีข้อบาดหมางกับอังกฤษ และยังทำให้ราชวงศ์สเปนเกิดความบาดหมางกับประเทศอังกฤษไปด้วยในเวลาต่อมา พิธีฉลองการอภิเษกสมรสถูกจัดให้มีขึ้นในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1846⁵

ปัญหาที่เกิดขึ้นภายหลังพิธีอภิเษกสมรส

การอภิเษกสมรสในครั้งนี้ทำให้นายพลนาร์ไบเซได้รับความชื่นชมเป็นอย่างมากในหมู่ประชาชนชาวสเปน แต่ก็ไม่ได้เป็นไปตามความต้องการของพระนางอิสซาเบลลาที่ 2 ซึ่งมีความเสนห์หาต่อเจ้าชายเฮนรี ภายใต้อิทธิพลของพระนางเองก็ได้เกิดความแตกแยกขึ้นเมื่อนายพล **เซอราโน** (Serrano Dominguez) นายพลรูปหล่อผู้เป็นสมาชิกคนสำคัญของพรรคสามารถเข้าไปมีบทบาทเหนือองค์ราชินี รัฐบาลต้องการลดบทบาทของนายพลเซอราโนโดยการแต่งตั้งให้เขาไปเป็นผู้บัญชาการทหารในจังหวัดนาวาร์แต่พระนางอิสซาเบลลาที่ 2 ก็ได้ทรงปฏิเสธที่จะลงพระนามในคำสั่งแต่งตั้งของรัฐบาล ดังนั้น รัฐบาลจึงได้มอบหมายให้นายพลเซอราโนไปทำหน้าที่ทางทหารในจังหวัดบาสก์แต่ก็ได้รับการปฏิเสธจากเจ้าตัวรัฐบาลจึงได้ออกหมายจับตัวนายพลเซอราโน แต่นายพลเซอราโนสามารถหนีการจับกุมและได้ขอลี้ภัยอยู่ในสถานทูตอังกฤษ ส่วนพระนางอิสซาเบลลาเองก็ทรงมีปัญหาเกี่ยวกับเจ้าชายฟรังซิสโกจนทำให้ทั้งสองพระองค์ต้องทรงแยกกันอยู่

ผลกระทบของการปฏิวัติฝรั่งเศสปี ค.ศ. 1848 ต่อสเปน

ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในราชวงศ์สเปนทำให้กลุ่มต่าง ๆ พยายามที่จะหาประโยชน์ให้กับกลุ่มของตน โดยพรรคโปรกีซีลิสต์ได้ให้การสนับสนุนพระนางอิสซาเบลลาที่ 2 ส่วนพรรคโมเดอราตอสซึ่งไม่พอใจต่อบทบาทของนายพลเซอราโน จึงสนับสนุนให้เจ้าชายฟรานซิสโกได้เข้ามามีบทบาทในทางการเมือง อย่างไรก็ตาม นายพลนาร์ไบเซสามารถยุติปัญหาที่เกิดขึ้นลงได้โดยการมอบตำแหน่งแม่ทัพในจังหวัดกรานาดาให้แก่ นายพลเซอราโน และสามารถทำให้พระราชินีและพระราชสวามีคืนดีกันได้สำเร็จ เมื่อเกิดการปฏิวัติขึ้นในฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1848 มีผลให้

⁵Rhea Marsh Smith, *Spain : A Modern History*, p. 329.

นายพลนาร์ไบซซึ่งเกรงกลัวต่ออิทธิพลของการปฏิวัติ จึงได้เปลี่ยนแปลงการปกครองไปเป็นแบบเผด็จการอยู่นานถึง 9 เดือน **นายพลนาร์ไบซได้ปราบปรามการกบฏที่เกิดขึ้นในคาทาลอเนีย** เพราะมีการสถาปนา**เจ้าชายคาร์ลอส หลุยส์** พระโอรสของเจ้าชายดอน คาร์ลอส ขึ้นเป็นกษัตริย์ของคาทาลอเนีย นอกจากนี้ นายพลนาร์ไบซยังทำการถอดบรรดาศักดิ์ของเจ้าชายเฮนรีเพื่อเป็นการลงโทษที่พระองค์เป็นกบฏต่อรัฐบาล พร้อมทั้งยังได้ขับไล่ทูตอังกฤษออกไปจากสเปน

บราโว มูริลโล

ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1851 **มูริลโล** (Bravo Murillo) นักวิชาการสมาชิกพรรคโมเดอราดอสผู้ไม่พอใจที่เห็นทหารเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่ภายในพรรคโมเดอราดอสเองก็ได้เกิดความแตกแยกขึ้นโดยกลุ่มซึ่งไม่พอใจต่อรัฐบาลที่ตั้งขึ้นมาใหม่ จึงได้คบคิดกันล้มรัฐบาลแต่ก็ต้องประสบความล้มเหลวในเวลาต่อมา ในระยะนี้เองที่**ออสเตรีย** กับ**ปรัสเซีย**ต่างก็ได้ประกาศยอมรับในสถานะภาพของพระราชินีอิสซาเบลลาที่ 2 และได้ส่งทูตมาประจำที่กรุงมาดริด ความสำเร็จของรัฐบาลมูริลโล อยู่ที่การแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจแต่เขาก็ไม่สามารถทำให้พรรคโมเดอราดอสที่แตกแยกกลับคืนกันได้ ภายในพรรคโปรก्रेसิสต์สก็ได้เกิดความแตกแยกขึ้นเช่นเดียวกัน ข้อผิดพลาดของมูริลโลคือความพยายามที่จะขอแก้ไข**รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1845** ให้มีข้อจำกัดและความเป็นอนุรักษนิยมมากขึ้น จึงทำให้พรรคโมเดอราดอสร่วมมือกับพรรคโปรก्रेसิสต์สกำจัดเขาออกจากตำแหน่ง

การนัดหยุดงานครั้งแรกในประวัติศาสตร์สเปน

เมื่อมูริลโลหมดอำนาจไปแล้ว พระนางมาเรีย คริสตีนา จึงทรงแนะนำให้พระราชินีอิสซาเบลลาที่ 2 เรียก**นายพลแอสพาร์เตโร**อดีตวีรบุรุษจากสงครามกลางเมืองในการปราบปรามขบวนการคาร์ลิสให้มาเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลผสม โดยมี**นายพลโอดอนแนล** (Leopoldo O' Donnell) สมาชิกพรรคโมเดอราดอสผู้เคยร่วมปราบปรามขบวนการคาร์ลิส มาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แต่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งสองเป็นไปอย่างไม่ราบรื่น นอกจากนี้ ความคิดในการกลับมาคืนดีกันระหว่างพรรคการเมืองสองพรรคก็ต้องมาหยุดชะงักลงเมื่อกลุ่มหัวรุนแรงที่ได้รับอิทธิพลจากลัทธิสังคมนิยม (Socialism) ต้องการขอสิทธิในทางการเมืองมากขึ้น ในปี **ค.ศ. 1855 ได้เกิดการนัดหยุดงานขึ้นในคาทาลอเนีย** ซึ่งนับเป็นการนัดหยุดงานที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์สเปน ในปีต่อมาก็ได้เกิดการจลาจลของกลุ่มคนงานขึ้นในเมืองบาร์เซโลนา ส่วนความขัดแย้งระหว่าง**นายพลแอสพาร์เตโร**กับ**นายพลโอดอนแนล**เกิดขึ้นเมื่อมีการปราบปรามการจลาจลของกลุ่มสังคมนิยม (Socialists) เมื่อพระราชินีอิสซาเบลลาที่ 2 ทรงเข้าข้างฝ่ายนายพลโอดอนแนล จึงทำให้นายพลแอสพาร์เตโรต้องลาออกจากตำแหน่ง

การปกครองแบบเผด็จการของนายพลนาร์ไบซ

พระราชินีอิสซาเบลลาที่ 2 ทรงมีแผนการที่จะให้นายพลโอดอนแนลเป็นผู้นำในการล้มอำนาจพรรคโปรกีซีส์ตัส แต่เนื่องจากพระองค์ยังทรงระแวงที่นายพลโอดอนแนลเคยเป็นผู้นำการปฏิวัติในปี ค.ศ. 1845 มาก่อน พระองค์จึงนำเอานายพลนาร์ไบซผู้ช่วยให้พระองค์รอดพ้นจากวิกฤตการณ์ในปี ค.ศ. 1848 ได้กลับคืนสู่อำนาจโดยในวันเฉลิมพระชนมพรรษา พระองค์ก็สามารถกำจัดนายพลโอดอนแนลออกจากตำแหน่งได้สำเร็จและเมื่อนายพลนาร์ไบซได้กลับคืนสู่อำนาจอีกครั้งเขาได้ปราบปรามศัตรูทางการเมืองอย่างรุนแรง ประชาชนและผู้บริสุทธิ์ ถูกกล่าวหาและถูกจำคุกทั้ง ๆ ที่ไม่มีความผิด การปราบปรามศัตรูทางการเมืองอย่างรุนแรงสามารถลดความวุ่นวายทางการเมืองลงอย่างได้ผลแต่ก็มีผู้ไม่พอใจกับการกระทำของรัฐบาลเป็นจำนวนมาก พระราชินีเองก็ทรงเริ่มต่อต้านความเป็นเผด็จการของนายพลนาร์ไบซจึงทำให้นายพลนาร์ไบซต้องลาออกจากตำแหน่งไปในเวลาต่อมา⁶

การขยายตัวทางเศรษฐกิจ (Economic Expansion)

ในยุคที่มีการปฏิวัติในระหว่างปี ค.ศ. 1845-1856 แม้จะไม่มี การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ในทางรัฐธรรมนูญของประเทศ แต่ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายมรดกโดยตัดเงื่อนไขที่ว่าทรัพย์สินมรดกจะต้องตกเป็นของบุตรคนหัวปีออกไป ทั้งยังได้มีการออกกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวกับบริษัทจำกัดให้เป็นรูปแบบที่ถูกต้องตามกฎหมายเพื่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ผลที่ตามมาคือเงินทุนจากต่างประเทศเริ่มหลั่งไหลเข้ามาลงทุนในสเปนเป็นจำนวนมาก กระแสการลงทุนจากต่างชาติทำให้รัฐบาลสามารถนำเงินมาสร้างทางรถไฟซึ่งจะทำให้การคมนาคมขนส่งและตลาดการค้าขยายตัวออกไปทั่วประเทศ โรงงานทอผ้าในคาตาลเนียเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการทอผ้าขนสัตว์ ในจังหวัดบาสก์ซึ่งถือเป็นแหล่งอุตสาหกรรมสำคัญ แหล่งที่สองรองจากคาตาลเนียก็ค่อย ๆ เจริญขึ้นด้วยอุตสาหกรรมเครื่องเหล็ก การเกษตรกรรม ซึ่งยังคงเป็นส่วนสำคัญในทางเศรษฐกิจของสเปนก็ได้เจริญขึ้นมากกว่าแต่ก่อน โดยเฉพาะได้มีการนำเอาที่ดินของวัดและที่ดินสาธารณะมาใช้ในการเพาะปลูกโดยเฉพาะการปลูกข้าวสาลี (wheat) ทำให้มีผลผลิตเพิ่มจำนวนขึ้น

การขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วจะมีผลก่อให้เกิดการแสดงความคิดเสรีนิยม โดยกลุ่มชนชั้นกลางที่ทำหน้าที่ทางด้านการเงินและการอุตสาหกรรม กลุ่มชนชั้นกลางดังกล่าวจะเป็นกลุ่มผลประโยชน์เพียงกลุ่มเดียวที่มีจำนวนมากที่สุด กลุ่มชนดังกล่าวยังต้องการให้มีการตั้ง

⁶Ibid., 334.

กำแพงภาษีสินค้า (Protective Tariffs) เพื่อปกป้องผลกำไรของกลุ่ม บุคคลสำคัญเช่น **มาควิส เดอ ซาลามังกา** (Marquis de Salamanca) นักลงทุนทางด้านกิจการรถไฟจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในทางการเมือง นอกจากนี้ ก็มีกลุ่มนายพลและกลุ่มเจ้าของที่ดินขนาดใหญ่ที่ได้รวมตัวกันตั้งกลุ่มเสรีนิยมขึ้น⁷

พรรคการเมืองเกิดใหม่

ภายหลังจากที่นายพลนาร์โบซหมดอำนาจไปแล้วก็ได้เกิดพรรคการเมืองขึ้นมาใหม่ โดย **พรรคโปรเกรสตีฟ** ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น **พรรคเสรีนิยม** (Liberal Party) ซึ่งจะมีนโยบายไม่สนับสนุนรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1812 อีกต่อไปเนื่องมาจากความล้าสมัยแต่จะสนับสนุนการปกครองในระบอบรัฐธรรมนูญตามแบบฉบับของยุโรปยุคใหม่ นอกจากนี้ ก็ยังมีนโยบายต่อต้านกลุ่มอนุรักษนิยมหัวรุนแรงซึ่งเป็นกลุ่มปฏิกิริยา (Reactionaries) **พรรคโมเดราตอส** ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น **พรรคอนุรักษนิยม** (Conservative Party) ซึ่งยังคงเป็นกลุ่มที่จะขัดขวางการปฏิรูปของพรรคเสรีนิยม ภายในพรรคอนุรักษนิยมยังมีการแบ่งกลุ่มที่มีความคิดทางการเมืองที่แตกต่างกันออกเป็น 3 กลุ่มย่อยคือ

1. **กลุ่มเป็นกลาง** เป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดมีจุดมุ่งหมายที่ต้องการมีผู้นำที่มีอำนาจเด็ดขาด (Despot) ดังเช่นนายพลนาร์โบซ
2. **กลุ่มหัวรุนแรง** คือกลุ่มที่สนับสนุนการปกครองในระบอบรัฐธรรมนูญ
3. **กลุ่มอนุรักษนิยมขจัด** นำโดย **บราโว มูริลโล** (Bravo Murillo) อดีตนายกรัฐมนตรียังเป็นกลุ่มที่ให้การสนับสนุนอำนาจของข้าราชการพลเรือน และสนับสนุนการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

พรรคสหภาพเสรีนิยม (Liberal Union Party) เป็นพรรคที่จัดตั้งขึ้นโดยนายพล **โอดอนแนล** เป็นกลุ่มเสรีนิยมหัวปานกลางซึ่งหัวหน้าเกรงต่ออำนาจของนายพล **แอสพาร์เตโร** ดังนั้น จึงเป็นพรรคที่ต่อต้านการปกครองแบบปฏิกิริยาและสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พวกเสรีนิยมหัวรุนแรงไม่ค่อยไว้วางใจนายพล **โอดอนแนล** เพราะเขาเคยเป็นผู้นำในการปฏิวัติในปี ค.ศ. 1845 การตั้งพรรคของนายพล **โอดอนแนล** ดูจะไม่มั่นคงในความคิดทางการเมืองเหมือนสองพรรคแรกเพราะมีจุดมุ่งหมายที่จะต่อต้านกลุ่มหัวรุนแรงทั้งชายและชวา พรรคสหภาพเสรีนิยมได้รับการสนับสนุนจากบุคคลที่ต้องการเห็นความสงบสุขในสังคมและยุติการปฏิวัติที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ พรรคสหภาพเสรีนิยมยังเป็นพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวที่สามารถถอยหนีต่อสู่กับการปฏิวัติและสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้อย่างมั่นคงในระหว่างปี ค.ศ. 1858-1863

⁷The New Encyclopedia Britannica, Vol. 17 (1981), 438

ปัญหาดินแดนภายนอก

สเปนได้ยึดครองดินแดนบางส่วนของมอโรคโค (Morocco) เอาไว้ได้แต่ก็ได้รับการต่อต้านจากชาวพื้นเมือง เมื่อเหตุการณ์ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นสเปนจึงเรียกร้องไปยังสุลต่านแห่งมอโรคโคให้มีการลงโทษผู้ก่อการไม่สงบ การรุกรานมอโรคโคของสเปนทำให้อังกฤษเกิดความระแวงว่าสเปนจะขยายอำนาจเข้าไปในบริเวณช่องแคบยิบรอลต้า (Strait of Gibraltar) แต่สเปนก็รับประกันความปลอดภัยของฐานทัพอังกฤษซึ่งอาจจะได้รับการกระทบกระทั่งบ้างจากการปราบปรามผู้ก่อการไม่สงบ ผลการปราบปรามพวกกบฏมอโรคโคได้สร้างวีรกรรมให้แก่ **นายพลพริม** (Juan Prim) ณ สมรภูมิตที่หุบเขา ลอส คาสติลเลอคอส (Valley of Los Castillejos) จนทำให้เขาได้รับตำแหน่ง Marquis of Castillejos ในฐานะผู้พิชิตดินแดนดังกล่าว ตามสนธิสัญญา Treaty of Tetuan ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1860 มอโรคโคต้องยกดินแดนระหว่างภูเขา Sierra Bullones จนจรดหุบเขา Aughera ให้แก่สเปน⁸

ปัญหาที่เกิดขึ้นในซานโตโดมิงโก

ในระยะเวลาที่พรรคสหภาพเสรีนิยมได้เป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลขึ้นปกครองประเทศภายใต้การนำของ **นายพลโอดอนแนล** สเปนได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในซานโตโดมิงโก (Santo Domingo) อดีตอาณานิคมของสเปนในทวีปอเมริกา ภายหลังจากที่ได้ประกาศเอกราชเป็นอิสระจากไฮติ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1844 แล้วก็ต้องต่อสู้กับพวกนิโกรที่อยู่ในไฮติ (Haiti) ซึ่งเป็นสงครามที่ยืดเยื้อกันมาตั้งแต่ครั้งที่สเปนได้ยกดินแดนซานโตโดมิงโกให้แก่ฝรั่งเศสตาม **สนธิสัญญาบาเซล** (Treaty of Basel) ไปในปี ค.ศ. 1795 จนพื้นเมืองในซานโตโดมิงโกซึ่งเบื่อสงครามและต้องทนต่อสู้กับอิทธิพลของฝรั่งเศสมีความต้องการกลับเข้ามาอยู่ร่วมกับสเปนอีกครั้ง ซึ่งรัฐบาลของนายพลโอดอนแนลก็ยินดีที่จะให้สเปนผนวกดินแดนดังกล่าว ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1861 สาธารณรัฐโดมินิกัน (Dominican Republic) ก็ถูกผนวกเข้ามาอยู่ภายใต้อาณัติของจักรวรรดิสเปน แต่จากแรงกดดันทางการเมืองจากประเทศสหรัฐอเมริกาจึงทำให้กองทหารสเปนจำต้องถอนตัวออกจากซานโตโดมิงโก ซึ่งเป็นเมืองหลวงและสาธารณรัฐโดมินิกันก็ได้ประกาศเอกราชจากสเปนอีกครั้งในปี ค.ศ. 1865⁹

⁸Rhea Marsh Smith, *Spain : A Modern History*, p. 335-336.

⁹Michael Rheta Martin and Gabriel H. Lovett, *Encyclopedia of Latin-American History* (New York : The Bobbs-Merill Company, Inc., 1968), p. 120.

การเข้าแทรกแซงในเม็กซิโก

ในปี ค.ศ. 1861 อีกเช่นกันที่สเปนได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเจรจาทางการทูตอยู่หลายกรณี เช่นกรณีที่สเปนเคยเรียกร้องค่าเสียหายจากภัยพิบัติที่ชาวสเปนได้รับในระหว่างสงครามประกาศเอกราชเม็กซิโกที่เกิดขึ้นใน ปี ค.ศ. 1821 สงครามได้เกิดขึ้นอีกในเม็กซิโกในช่วงปี ค.ศ. 1858-1860 ระหว่าง**กลุ่มนักปฏิรูป** (Reformists) กับ**กลุ่มอนุรักษนิยม** (Conservatives) เมื่อกลุ่มนักปฏิรูปเป็นฝ่ายชนะจึงได้ประกาศหยุดพักชำระหนี้ต่างชาติไว้ชั่วคราวเป็นเวลา 2 ปี และได้มีการขับไล่่นักการทูตต่างชาติออกจากเม็กซิโก จึงทำให้**ฝรั่งเศส อังกฤษ และสเปน** ร่วมมือกันยึดครองเวราครูซ (Veracruz) ของเม็กซิโกในปี ค.ศ. 1862 ในขณะที่เดียวกัน**จักรพรรดินโปเลียนที่ 3** แห่งฝรั่งเศสทรงต้องการยึดครองเม็กซิโกทั้งประเทศเพื่อมอบให้แก่**อาร์ชดยุกแมกซิมิเลียน** แห่งออสเตรีย (Archduke Maximilian of Austria) ซึ่งนโปเลียนที่ 3 ทรงให้การสนับสนุน**นายพลพริม** ผู้บัญชาการกองทัพสเปนในการเข้ายึดครองเวราครูซ เกรงว่าฝรั่งเศสจะแยกตัวไปทำสงครามกับเม็กซิโกโดยอิสระ และเมื่อเหตุการณ์เป็นไปตามที่คาด**อังกฤษและสเปน** จึงได้เตรียมกองทหารออกจากดินแดนเม็กซิโก เมื่อ**ฝรั่งเศส** กล่าวหานายพลพริมว่าต้องการที่จะเป็นคู่แข่งของอาร์ชดยุกแมกซิมิเลียนในการขึ้นดำรงตำแหน่งจักรพรรดิแห่งเม็กซิโก ทำให้นายพลพริมเกิดความแค้นเคืองและได้ถอนกองทหารสเปนออกจากการยึดครองเม็กซิโก¹⁰

สงครามในแปซิฟิก (War of the Pacific)

เหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างประเทศครั้งสุดท้ายในสมัยของพระราชินีอิสซาเบลลาที่ 2 ได้แก่ สงครามในแปซิฟิกในระหว่างปี ค.ศ. 1865-1866 ความสัมพันธ์ระหว่างสเปนกับเปรู (Peru) และชิลี (Chile) เริ่มเลวลงตั้งแต่ปี ค.ศ. 1863 ชาวเปรูเริ่มกระทำทารุณกรรมและสังหารชาวสเปนที่อาศัยอยู่ในเปรูไปเป็นจำนวนมาก รัฐบาลสเปนจึงส่งกองเรือรบไปยังเปรูเพื่อขอทราบสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและต้องการให้รัฐบาลเปรูชดใช้ค่าเสียหายแก่ชาวสเปน เมื่อกองเรือรบของสเปนเดินทางมาถึงชิลี ปรากฏว่ารัฐบาลชิลีได้ร่วมเป็นพันธมิตรกับเปรูโดยไม่อนุญาตให้กองเรือรบสเปนแวะเข้าเติมเชื้อเพลิงจากท่าเรือของชิลีทั้งยังเข้าทำการยึดเรือรบหลวง Covadonga ของสเปนอีกด้วย สำหรับเปรูนั้นเคยสัญญาว่าจะชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชาวสเปนแต่ก็ได้เกิดการปฏิวัติขึ้นโดย**นายพลพราโด** (Prado) หลังจากนั้น รัฐบาลปฏิวัติของเปรูได้ร่วมมือกับชิลีประกาศสงครามกับสเปน กองเรือรบของสเปนได้เข้าโจมตีเมืองท่าวัลพาไรโซ (Valparaiso) ของเปรู และได้ทำความเสียหายเป็นอย่างมากแก่กองทัพเรือของเปรู จากจุดนี้เอง

¹⁰ibid., p. 214.

จึงทำให้สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และฝรั่งเศส เข้าแทรกแซงในเหตุการณ์ครั้งนี้และเป็นเหตุให้สงครามยูติลิ่งโดยสเปนจะต้องถอนกองเรือออกจากน่านน้ำแปซิฟิกของชิลีและเปรู

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4

ให้นักศึกษาบอกถึงผลกระทบของการปฏิวัติฝรั่งเศสปี ค.ศ. 1848 ที่มีต่อสเปน

การเมืองช่วงสุดท้ายในสมัยของพระราชินีอิสซาเบลลาที่ 2

การเมืองภายในประเทศสเปนนั้นปรากฏว่า**พรรคอนุรักษนิยม**ภายใต้การนำของ**นายพลนาร์โบซ**สามารถจัดตั้งรัฐบาลขึ้นปกครองสเปนได้อีกครั้งนับว่าเป็นชัยชนะของกลุ่มปฏิริยาทางด้าน**พรรคเสรีนิยม**คิดว่าการต่อสู้ทางการเมืองกับฝ่ายปฏิริยาโดยถูกต้องตามกฎหมายนั้นคงเป็นไปได้ยากจึงได้เตรียมตัวปฏิวัติโดยการนำเอา**นายพลพริม**ขึ้นมาเป็นผู้นำของพรรค ฝ่ายพระนางมาเรีย คริสตินา ซึ่งเพิ่งเสด็จหนีตัวสู่สเปนรู้ถึงอันตรายในการที่จะดำเนินนโยบายเป็นศัตรูกับฝ่ายเสรีนิยม ดังนั้น พระองค์จึงพยายามชักชวนพวกเสรีนิยมให้มาเข้ากับฝ่ายราชสำนัก

นายพลนาร์โบซมีความตั้งใจที่จะรับเอานโยบายของฝ่ายเสรีนิยมมาใช้จึงได้ประกาศนิรโทษกรรมแก่นักโทษการเมืองและให้เสรีภาพแก่หนังสือพิมพ์ จุดประสงค์ของการดำเนินนโยบายดังกล่าวก็เพื่อชักจูงให้สมาชิกพรรคเสรีนิยมและสหภาพเสรีนิยมหันมาสนับสนุนรัฐบาล แต่การกระทำดังกล่าวกลับไร้ผล และแม้ว่ารัฐบาลจะสามารถปราบปรามความพยายามที่จะก่อการปฏิวัติลงได้สำเร็จเป็นเวลาหลายครั้ง แต่พระราชินีอิสซาเบลลาก็ยังทรงขอให้รัฐบาลของนายพลนาร์โบซลาออกเพื่อหลีกเลี่ยงให้นายพล**โอดอนแนล** ผู้นำของ**พรรคสหภาพเสรีนิยม**มีโอกาสดำเนินจัดตั้งรัฐบาล ทั้งนี้ เนื่องจากฝ่ายราชสำนักขาดผู้สนับสนุนและรัฐบาลของ**พรรคอนุรักษนิยม**จะเป็นอันตรายต่อราชสำนักมากกว่าที่จะเป็นผู้ค้ำจุนต่อราชบัลลังก์ ส่วนทางฝ่าย**พรรคเสรีนิยม**นั้นก็มียุทธศาสตร์ที่จะปฏิวัติล้มล้างรัฐบาลอนุรักษนิยม ดังนั้น **พรรคสหภาพเสรีนิยม**จึงเป็นพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวที่จะเป็นฝ่ายปกป้องราชบัลลังก์ อย่างไรก็ตาม เมื่อนายพล**โอดอนแนล**มีโอกาสเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลแต่เขาก็ไม่สามารถชักจูงให้**พรรคเสรีนิยม**เข้ามาเป็นฝ่ายร่วมกับรัฐบาลแม้จะมีการเสนอให้ตำแหน่งรัฐมนตรีภายในรัฐบาลใหม่ก็ตาม

ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1866 **นายพลพริม**ผู้นำ**พรรคเสรีนิยม**ได้พยายามก่อการปฏิวัติขึ้นในกรุงมาดริดแต่ก็ต้องประสบกับความล้มเหลวจนกระทั่งต้องลี้ภัยไปอยู่ที่กรุงปารีสแต่เขาก็ยังคงวางแผนการโค่นล้มรัฐบาลอยู่ในประเทศฝรั่งเศส ต่อมาเมื่อนายพลนาร์โบซได้กลับมาเป็น

นายกรัฐมนตรีแทนที่นายพลโอดอนแนล เขาก็เริ่มนโยบายปราบปรามฝ่ายตรงข้ามอย่างรุนแรงจนก่อให้เกิดความไม่พอใจขึ้นในหมู่ประชาชนและทำให้ชาวสเปนเป็นจำนวนมากหันไปเป็นปฏิปักษ์กับรัฐบาล ทางฝ่ายพรรคเสรีนิยมซึ่งยังคงยึดมั่นในนโยบายปฏิวัติสามารถชักจูงให้พรรคประชาธิปไตย (Democratic Party) เข้ามาร่วมเป็นพันธมิตรและได้มีการยืนยันการเป็นพันธมิตรกันที่เมืองออสเทนด์ (Ostend) ในประเทศเบลเยียมในปี ค.ศ. 1866 **กลุ่มพันธมิตรพรรคเสรีนิยม-ประชาธิปไตย** มีสำนักงานใหญ่อยู่ทั้งในกรุงบรัสเซลส์และกรุงปารีส นโยบายที่สำคัญคือการล้มรัฐบาลของนายพลนาร์ไบซและการปลดพระราชินีอิสซาเบลลาที่ 2 ออกจากบัลลังก์สเปน หลังจากนั้น ก็จะจัดให้มีการประชุมสภาคอร์ตีสเพื่อร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่

สำหรับนายพลนาร์ไบซยังคงอยู่ในอำนาจได้เพราะเป็นฝ่ายสนับสนุนราชสำนักและเป็นผู้ค้ำจุนบัลลังก์ขององค์พระราชินี ทางฝ่ายสมาชิกพรรคสหภาพเสรีนิยมภายหลังจากที่ไม่ได้เป็นฝ่ายจัดตั้งรัฐบาลก็เริ่มหันเหแนวทางไปสู่การปฏิวัติ ทั้งนี้ เพราะพรรคสหภาพเสรีนิยมไม่สามารถชักจูงให้พรรคเสรีนิยมเข้ามาร่วมเป็นพันธมิตรตราบใดที่นายพลโอดอนแนลยังคงทำหน้าที่เป็นผู้นำพรรคเพราะนายพลโอดอนแนลจะต่อต้านนโยบายที่เป็นปฏิปักษ์ต่อพระราชินีอิสซาเบลลา แต่เมื่อนายพลโอดอนแนลเสียชีวิตลงในปี ค.ศ. 1867 พรรคสหภาพเสรีนิยมจึงได้หันมาเป็นพันธมิตรกับพรรคเสรีนิยมและได้หันมายึดแนวนโยบายการปฏิวัติตามที่พรรคเสรีนิยมได้วางรูปแบบเอาไว้ การเสียชีวิตของนายพลโอดอนแนลก่อให้เกิดความปลื้มปิติขึ้นภายในราชสำนักซึ่งไม่ทราบข้อเท็จจริงว่าฝ่ายราชสำนักนั้นได้สูญเสียบุคคลผู้ซื่อสัตย์และผู้คอยปกป้องราชบัลลังก์ไปแล้ว และเมื่อนายพลนาร์ไบซได้เสียชีวิตลงในปีต่อมาจึงทำให้ฝ่ายราชสำนักขาดกำลังสำคัญที่จะเป็นผู้นำค้ำจุนราชบัลลังก์ไปอีกคน

รัฐบาลของกอนซาเลซ บราโว (Gonzalez Bravo)

กอนซาเลซ บราโว ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งผู้นำพรรคอนุรักษนิยมและดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสืบต่อจากนายพลนาร์ไบซ กอนซาเลซ บราโว ปกครองในลักษณะของผู้นำเผด็จการพลเรือนโดยมีความเชื่อมั่นว่ารัฐบาลของเขาแข็งแกร่งพอที่ศัตรูจะทำอะไรไม่ได้ แต่สถานการณ์ตามความเป็นจริงกลับเลวร้ายลงเรื่อย ๆ โดยเฉพาะเมื่อคณะปฏิวัติโดยความร่วมมือกันระหว่างพรรคเสรีนิยมและสหภาพเสรีนิยม ได้มาประชุมกันในเดือนกันยายน ค.ศ. 1868 (September Coalition) ที่เมืองบายอน ในประเทศฝรั่งเศส ซึ่งอยู่ใกล้กับชายแดนสเปน พรรคสหภาพเสรีนิยมภายใต้การนำของนายพลเซอราโน (Serrano) อดีตสมาชิกพรรคโมเดอราตอสผู้ขึ้นมาทำหน้าที่แทนนายพลโอดอนแนล ได้ดำเนินนโยบายมุ่งสู่การปฏิวัติอย่างเต็มตัว

แม้ว่าสมาชิกของพรรคบางกลุ่มภายใต้การนำของ**คาโนวาส** (Canovas de Castillo) ไม่ต้องการผูกมัดตัวเองเข้ากับการปฏิวัติ อย่างไรก็ตาม แม้จะมีข่าวทางหน้าหนังสือถึงการรวมตัวเป็นพันธมิตรกันระหว่าง**พรรคเสรีนิยม** **พรรคประชาธิปไตย** และ **พรรคสหภาพเสรีนิยม** แต่ข่าวดังกล่าวก็ไม่ทำให้รัฐบาลเกรงกลัวต่ออันตรายที่กำลังเข้ามาใกล้ รัฐบาลยังคงใช้วิธีการปราบศัตรูทางการเมืองอย่างรุนแรง ทำให้ประชาชนรวมทั้งทหารชั้นนายพลหลายคนถูกคุมขังและถูกเนรเทศ

แผนการโค่นล้มราชบัลลังก์ภายในสเปน

ภายในประเทศสเปนเองก็มีแผนการที่จะโค่นบัลลังก์ของพระราชินีอิสซาเบลลาที่ 2 **ซากัสตา** (Sagasta) ได้เริ่มแผนการลับในการโค่นบัลลังก์สเปนร่วมกับ**คาบรีรา**และ**เจ้าชายคาร์ลอส หลุยส์** (Carlos Louis, Count of Montemolin) พระโอรสของเจ้าชายดอน คาร์ลอส (Don Carlos) กลุ่มต่อต้านรัฐบาล กลุ่มนี้ต้องการการสนับสนุนจาก**พวกคาร์ลิสต์** (Carlists) ซึ่งเป็นกลุ่มที่เคยให้การสนับสนุนแก่เจ้าชายดอน คาร์ลอส มาก่อน **ดยุกแห่งมงเพนซีแอร์** (Duke of Montpensier) พระสวามีของ**เจ้าหญิงมาเรีย หลุยซา เฟอร์นันดา** พระชนินุชฎาของพระราชินีอิสซาเบลลา ก็หวังที่จะได้ครองบัลลังก์สเปนสืบต่อจากพระราชินีอิสซาเบลลา จึงเริ่มมีใจเอนเอียงที่จะเข้ากับขบวนการปฏิวัติแต่แผนการของพระองค์ถูกจับได้จึงทำให้พระองค์ถูกเนรเทศไปยังกรุงลิสบอน ส่วน**นายพลพริม**สามารถทำความตกลงกับ**เจ้าชายเฮนรี** (Henry, Duke of Seville) ผู้เคยร่วมขบวนการปฏิวัติที่เกิดขึ้นมาแล้วในอดีต ดังนั้น ทางฝ่ายราชสำนักจึงมีอันตรายอยู่รอบด้าน ภายในราชสำนักเองก็ล้อมรอบไปด้วยพวกประจบสอพลอและหวังแต่ผลประโยชน์ ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1868 พระราชินีอิสซาเบลลาที่ 2 ได้เสด็จไปประทับ ณ พระราชวังฤดูร้อนในซาน เซบาสเตียน (San Sebastien) ซึ่งการปฏิวัติได้ถูกกำหนดเอาไว้ในวันที่ 9 สิงหาคม ค.ศ. 1868 แต่ก็ต้องเลื่อนออกไปเป็นเดือนกันยายน แผนการของกลุ่มปฏิวัติในขณะนั้นเป็นไปอย่างเปิดเผยโดยเฉพาะในเซวิลล์และคาดีซ การทำงานของฝ่ายสหภาพเสรีนิยมจะเข้มข้นมากในแอนดาลูเซีย ส่วนนายพลพริมได้เดินทางกลับไปยังกรุงลอนดอนภายหลังจากที่ได้เจรจาทกลงกับพระเจ้านโปเลียน ที่ 3 ที่เมืองวีซี (Vichy) ในประเทศฝรั่งเศส โดยพระเจ้านโปเลียนที่ 3 ทรงยืนยันที่จะไม่เข้าแทรกแซงการปฏิวัติในสเปนถ้านายพลพริมสัญญาที่จะไม่สนับสนุนบุคคลอื่นขึ้นมาเป็นคู่แข่งของดยุกแห่งมงเพนซีแอร์ ซึ่งพระเจ้านโปเลียนที่ 3 ทรงสนับสนุนให้ขึ้นครองบัลลังก์สเปนและนายพลพริมได้ตอบตกลงกับพระเจ้านโปเลียนที่ 3 ไปในขณะนั้นก็เพื่อป้องกันการแทรกแซงการปฏิวัติจากฝรั่งเศส

เมื่อนายพลพริมเดินทางกลับมายังสเปนตัวแทนของดึกแห่งมองเพนซีเออร์ได้เดินทางมาพบและขอให้นายพลพริมออกประกาศว่าประเทศสเปนจะปกครองในระบอบปรimitตาญาสิทธิราชย์ (Constitutional Monarchy) โดยมี**เจ้าหญิงมาเรีย หลุยซา เฟอร์นันดา** ขึ้นดำรงตำแหน่งพระราชินี แต่ข้อเสนอดังกล่าวได้ถูกปฏิเสธจากนายพลพริมโดยอ้างถึงข้อตกลงระหว่างพรรคเสรีนิยมและพรรคประชาธิปไตยที่เมืองออสเทนดี ประเทศเบลเยียม ในปี ค.ศ. 1866 ว่าได้มีการตกลงในเรื่องของราชบัลลังก์สเปนจะให้เป็นการของสมาคอร์ดเตสในการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่

การปฏิวัติโค่นราชบัลลังก์ของพระราชินีอิสซาเบลลาที่ 2

การปฏิวัติได้เริ่มขึ้นที่เมืองคาดิซและได้ขยายตัวไปอย่างรวดเร็วในแอนดาลูเซียภายใต้การนำของ**นายพลพริมและนายพลเซอราน** คณะปฏิวัติได้ออกคำประกาศของคณะปฏิวัติภายใต้ชื่อ "Spain With Honor" เมื่อเหตุการณ์ตึงเครียด ซึ่งจะส่งผลให้**กอนซาเลซ บราว** ต้องลาออกเขาจึงได้แนะนำให้พระนางอิสซาเบลลา จัดตั้งรัฐบาลทหารขึ้นเพื่อควบคุมสถานการณ์ในสเปน หลังจากนั้น บราวก็ได้อพยพไปยังฝรั่งเศส คณะที่ปรึกษาได้แนะนำให้พระนางอิสซาเบลลาที่ 2 สละราชบัลลังก์ให้แก่**เจ้าชายอัลฟองโซ** พระราชโอรส ซึ่งอาจจะทำให้สถานการณ์ดีขึ้นแต่พระองค์ทรงปฏิเสธ และเมื่อการปฏิวัติขยายตัวออกไปทั่วสเปนรวมทั้งที่กรุงมาดริด ในวันที่ 30 กันยายน ค.ศ. 1868 พระนางอิสซาเบลลาที่ 2 จึงได้เสด็จลี้ภัยไปประทับยังประเทศฝรั่งเศส และทรงได้รับการต้อนรับอย่างสมพระเกียรติโดยจักรพรรดินโปเลียนที่ 3 ในวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1868 คณะปฏิวัติก็ยึดกรุงมาดริดได้สำเร็จ¹¹

กลุ่มการเมืองคณะต่าง ๆ ในสมัยของพระนางอิสซาเบลลาที่ 2

กลุ่มการเมืองที่แก่งแย่งกันขึ้นมามีอำนาจในรัชสมัยของพระนางอิสซาเบลลาที่ 2 ประกอบด้วย

1. **พวกคาร์ลิสต์ (Carlists)** เป็นกลุ่มที่มีฐานกำลังอยู่ในหมู่พวกชาวนาในจังหวัดบาสก์ ซึ่งเคยให้การสนับสนุนแก่เจ้าชายดอนคาร์ลอสมาก่อน พวกคาร์ลิสต์พยายามก่อสงครามกลางเมืองเพื่อทำลายล้างพวกเสรีนิยมและนำสเปนกลับไปสู่การปกครองในระบอบเก่าภายใต้ศาสนานิกายคาทอลิก

2. **พวกเสรีนิยม (Liberals)** คือ กลุ่มผู้รักชาติหัวรุนแรงที่รวมตัวกันอยู่ในเมืองคาดิซในฐานะผู้อพยพลี้ภัยเนื่องมาจากการรุกรานของฝรั่งเศสเข้ามายังสเปนในปี ค.ศ. 1808 ต่อมาในปี

¹¹Rhea Marsh Smith, *Spain : A Modern History*, p. 339-341

ค.ศ. 1812 ก็ได้ร่วมกันร่างรัฐธรรมนูญขึ้นซึ่งจะมีลักษณะเป็นแม่แบบของอำนาจอธิปไตยของปวงชน ซึ่งจะเป็นการทำลายการปกครองในระบบเก่าลง ต่อมาพวกเสรีนิยมก็ได้แตกออกมาเป็นพรรคการเมือง 2 พรรค คือ

2.1 พรรคโปรเกรสซิสต์ส (Progresistas) คือกลุ่มหัวรุนแรงที่ยึดมั่นอยู่กับรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1812 โดยพยายามที่จะให้ประชาชนมีสิทธิเท่าเทียมกัน กำจัดอำนาจขององค์พระมหากษัตริย์และจะใช้วิธีการปกครองแบบกระจายอำนาจต่อมาได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นพรรคเสรีนิยม (Liberal Party)

2.2 พรรคโมเดราตอส (Moderados) เป็นกลุ่มที่เชื่อมั่นในกองทัพและการปกครองในระบบกษัตริย์ ขึ้นมามีอำนาจในระยะยาวในตอนกลางของศตวรรษที่ 19 กลุ่มนี้ได้ปฏิเสธรัฐธรรมนูญซึ่งมีรากฐานมาจากอำนาจอธิปไตยของปวงชน (Sovereignty of the People) ประสบผลสำเร็จในการบิดเบือนแนวทางเสรีนิยมโดยการนำเอามาใช้เป็นเครื่องมือ นอกจากนี้สมาชิกภายในพรรคยังเป็นกลุ่มที่ผสมผสานกันระหว่างพวกเจ้ารวบในชนบทกับพวกชนชั้นกลางที่เจ้ารวบชาวเมือง ต่อมาก็ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นพรรคอนุรักษนิยม (Conservative Party) ซึ่งมีลักษณะเด่นคือเป็นกลุ่มของพวกปฏิกริยาทางการเมือง

การปฏิวัติหรือการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในสมัยของพระนางอิสซาเบลลาที่ 2 จะประกอบไปด้วย

1. **Pronunciamiento** คือ การปฏิวัติโดยพวกทหาร

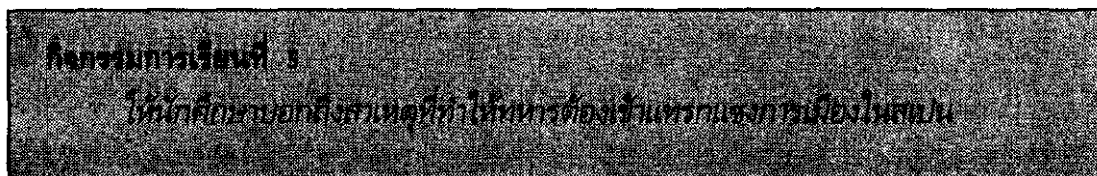
2. **การปฏิวัติโดยประชาชน** ซึ่งจะประกอบไปด้วยชนชั้นกลางหัวก้าวหน้า (Middle Class Progressives) ชนชั้นกลางระดับต่ำ และกลุ่มกรรมกรที่เชื่อมั่นในการปกครองในระบบประชาธิปไตย

ทั้งสองกลุ่มจะร่วมมือเป็นพันธมิตรทำการปฏิวัติ แต่การเป็นพันธมิตรกันของทั้งสองกลุ่มดูจะไม่มั่นคง ต่อมาก็ได้เกิดความแตกแยกขึ้นเพราะ**กลุ่มนายพล (Generals)** ไม่ไว้วางใจในความร่วมมือของ**กลุ่มพลเรือน** จึงเป็นสาเหตุให้พวกชนชั้นกลางต้องหันไปร่วมมือกับพวกหัวรุนแรงในเวลาต่อมา

ถ้าจะมีคำถามว่าทำไมการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในสเปนเป็นผลมาจากการแทรกแซงของทหาร คำตอบอย่างง่าย ๆ ก็คือสำหรับประเทศที่สังคมของพลเมืองอยู่ในลักษณะที่อ่อนแออย่างสเปนก็เหมือนกับสังคมที่อ่อนแอของประเทศในโลกที่สามโดยทั่ว ๆ ไป ทั้งนี้เพราะประชาชนขาดความกระตือรือร้นในทางการเมือง อ่อนไหวหรือถูกชักจูงได้ง่าย จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ทหารเข้ามาแทรกแซง เพราะทหารมีทั้งอาวุธและระเบียบวินัยที่ดีและนั่นคือสาเหตุสำคัญที่ทำให้ชนชั้นอื่น ๆ ไม่สามารถที่จะทำลายหรือทำลายอำนาจของทหารลงได้ พรรค

การเมืองของสเปนจะต้องได้รับการอุปถัมภ์จากกลุ่มนายพลซึ่งจะทำให้กลุ่มนายพลของสเปนต้องหันมาแข่งขันกันในการการเมือง

พระนางอิสซาเบลลาที่ 2 ทรงต่อสู้ทางการเมืองมาตลอดรัชสมัยของพระองค์ (ค.ศ. 1833-1868) ทั้งนี้ เนื่องจากการที่พระองค์ทรงมีอำนาจในการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีและพระองค์ยังทรงเปิดโอกาสให้คณะรัฐมนตรีมีสิทธิในการยุบสภา ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (Minister of Interior) ใช้อิทธิพลในการเลือกตั้งและสามารถสร้างเสียงส่วนใหญ่ขึ้นในสภา เมื่อพระนางอิสซาเบลลาที่ 2 หันมาสนับสนุนพรรคโมเดราตอสและพยายามกีดกันพรรคโปรเกรสซิสต์ออกจากอำนาจโดยการตัดสิทธิที่เคยให้แก่คณะรัฐมนตรีโดยการยกเลิกการให้สิทธิแก่คณะรัฐมนตรีของพรรคโปรเกรสซิสต์ในการยุบสภาดังเช่นที่เคยปฏิบัติสืบทอดกันมาจะมีผลทำให้พรรคโปรเกรสซิสต์ต้องพ่ายแพ้ในการเลือกตั้ง ดังนั้น พรรคโปรเกรสซิสต์จึงไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากหันมาติดกับพวกนายพลเพื่อจะทำให้พรรคกลับคืนสู่อำนาจด้วยวิธีการปฏิวัติ (Pronunciamento) ดังนั้น การปฏิวัติจึงได้กลายมาเป็นเครื่องมือทางการเมืองแทนการเลือกตั้ง การปฏิวัติโดยกลุ่มการเมืองและทหารในเดือนกันยายน ค.ศ. 1868 ก็เป็นผลมาจากการที่พระนางอิสซาเบลลาตัดสิทธิที่คณะรัฐมนตรีเคยได้รับจนทำให้พรรคโปรเกรสซิสต์ (เสรีนิยม) ต้องหันมาพึ่งนายพลพริม ส่วนพรรคสหภาพเสรีนิยมภายใต้การนำของนายพลเซอรานโนผู้ซึ่งเคยเป็นที่โปรดปรานขององค์ราชินีมาก่อนก็ต้องประสบกับปัญหาเช่นเดียวกับที่พรรคโปรเกรสซิสต์เคยได้รับ จึงทำให้เกิดการรวมตัวกันขึ้นระหว่างพรรคการเมือง 2 พรรคที่เรียกว่า 'September Coalition' ซึ่งการรวมตัวดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายที่จะก่อการปฏิวัติเพื่อนำสเปนไปสู่การปกครองในระบอบปรimitาญาสิทธิราชย์ (Constitution Monarchy) เช่นเดียวกับ การปกครองของประเทศอังกฤษและประเทศเบลเยียม ซึ่งถือปฏิบัติอยู่ในเวลานั้น¹²

¹²Raymond Carr, *Modern Spain 1875-1980* (Oxford : Oxford University Press, 1980), p. 1-2.

สรุป

ราชบัลลังก์ของพระราชินีอิสซาเบลลาที่ 2 นั้นไม่เคยมีความมั่นคงในตลอดรัชสมัยของพระองค์เพราะนับตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ก็ทรงมีปัญหาเกี่ยวกับพระเจ้าอา เมื่อทรงบรรลุนิติภาวะด้วยความเป็นสตรีเพศและความอ่อนแอจึงทำให้พระองค์ต้องทรงประสบกับปัญหาโดยตลอด ปัญหาที่เกิดขึ้นบางส่วนก็เนื่องมาจากความแตกแยกทางการเมืองที่เกิดขึ้นภายในสเปน ทั้งนี้เพราะกระแสแห่งความทะเยอทะยานของพรรคการเมืองที่มุ่งนำประเทศไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ชีวิตส่วนพระองค์ขององค์ราชินีก็ไม่ใช่ว่าจะมีความสุข พระองค์ทรงปรารถนาที่จะเข้าสู่พิธีอภิเษกสมรสกับเจ้าชายเฮนรี แต่ก็ทรงถูกกำหนดให้เข้าสู่พิธีอภิเษกสมรสกับเจ้าชายฟรังซิสโกที่พระองค์ไม่ได้ทรงรัก ชีวิตสมรสที่ล้มเหลวทำให้พระองค์ต้องทรงแยกกันอยู่กับพระราชสวามีซึ่งก่อให้เกิดเรื่องอื้อฉาวขึ้นในความประพฤติของพระองค์ ชาวสื่อต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทำให้ชื่อเสียงของพระองค์ต้องมัวหมองและยังจะมีผลกระทบต่อราชบัลลังก์ของพระองค์ ชีวิตที่มีความสุขที่สุดของพระองค์คือตอนที่พระองค์เสด็จลี้ภัยไปประทับอยู่ในประเทศฝรั่งเศส

การประเมินผลท้ายบท

1. จงกล่าวถึงสาเหตุแห่งความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในตอนต้นรัชสมัยของพระนางอิสซาเบลลาที่ 2

2. จงกล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้พระนางอิสซาเบลลาที่ 2 ทรงถูกขับออกจากราชบัลลังก์สเปนในปี ค.ศ. 1868